

Значне навантаження на оплату праці в структурі видатків на виробництво с/г продукції з точки зору держави не має бути проблемою. Адже саме фонд заробітної плати є коштами з найбільшим податковим навантаженням. Необхідність збалансування витрат та доходів в господарській діяльності призведе до пошуків вищої продуктивності праці та збільшення валової продукції від діяльності невеликого товаровиробника, як і всього АПК України. Кошти, виплачені в якості заробітної плати місцевому мешканцю, є джерелом обігових коштів громади і додатково стимулюють розвиток іншої інфраструктури регіону, зменшують соціальну напруженість та депресивність території, зменшує відтік населення як до міст, так і за кордон. Кошти виплачені в генеральних офісах компаній мало впливають на розвиток регіону, де вони були зароблені. Сьогодні необхідно констатувати – Україна програє боротьбу за сільське населення саме тому, що не намагається активно розвивати мале підприємництво в сільських регіонах.

Підсумовуючи вище викладене, вбачаються наступні **висновки**. По-перше: скасувати мораторій на продаж земель с/г призначення. По-друге, в проєктах законодавчих актів, якими запроваджується вільний обіг земель для товарного с/г виробництва передбачити більш жорсткі умови щодо консолідації земель у власності однієї особи (з урахуванням пов'язаних осіб) встановивши обмеження в розмірі 35-40 % від площі земель територіальної громади, при цьому загальний обсяг земель не має перевищувати 500 га. По-третє, зберегти існуюче положення Земельного кодексу України щодо недопущення передачі у власність земель іноземцям і особам без громадянства. Юридичні особи можуть набувати право власності на землі с/г призначення тільки за умови, якщо їх кінцевими бенефіціаром є виключно громадяни України.

Список бібліографічних посилань

1. Agricultural Land Prices and Rents data for the European Union. *Research Paper*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/749240/749310/Research+Paper+-+Agricultural+Land+Prices+and+Rents+data+for+the+European+Union%2C+December+2016/15fad00e-6f46-4ee1-9c36-5bfc325b2384> (дата звернення: 30.10.2019).

Одержано 06.11.2019

УДК 316.624

Олексій Олександрович СЕРДЮК,

кандидат соціологічних наук, доцент,

заступник завідувача науково-дослідної

лабораторії з проблем протидії злочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5733-6432>

СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА ТА ДОВІРА ДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ»: ДОСВІД ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ У ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Харківська область має багатий досвід імплементації результатів соціологічних досліджень у практичну діяльність правоохоронних органів. Ще на початку 2000-х років на Харківщині було проведено низку експериментів з упровадження моделі «community policing» у діяльність поліції на місцевому рівні до яких було залучено соціологів Харківського національного університету внутрішніх справ [1, 2]. Ці експерименти виявились результативними та були високо оцінені керівництвом МВС, однак не отримали продовження внаслідок закінчення зовнішнього фінансування. З цього часу відбулась низка реформ правоохоронних органів і одним із головних компонентів нинішньої поліцейської реформи є врахування громадської думки для оцінювання роботи поліції. Українське законодавство закріпило цю практику у таких нормативних актах як:

- Закон України «Про Національну поліцію», так, у ч. 3 ст. 11 зазначено, що «рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції», також на це вказано у ст. 86 та ч. 1 ст. 87.
- Порядок проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 58 (публікація – Урядовий кур'єр від 15.02.2018 № 32), який визначає механізм проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції, принципи, індикатори та механізм оцінювання;
- Наказ Національної поліції України від 07.05.2018 № 449 «Про визначення критеріїв оцінювання діяльності органів і підрозділів Національної поліції України», який визначає три критерії оцінювання: 1) рівень довіри населення до Національної поліції України; 2) результати внутрішнього опитування поліцейських щодо рівня задоволеності службою, їх мотивації й управлінської діяльності керівництва; 3) результативність та ефективність діяльності органів і підрозділів Національної поліції України щодо виконання пріоритетів, визначених Планом основних заходів на відповідний рік.

Починаючи з 2013 року на регулярній основі проводиться дослідження «Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів» методикою та результати якого відображено у низці публікацій [3–7]. Дослідження здійснюється спільно із Соціологічною асоціацією України та Головним управлінням Національної поліції в Харківській

області за підтримки Консультативної місії Європейського Союзу в межах Стратегічних напрямів забезпечення публічної безпеки та порядку на території Харківської області на 2018–2019 роки та Регіональної програми забезпечення публічної безпеки і порядку в Харківській області на 2018–2019 роки.

У дослідженні використовується два методи збору первинної інформації: 1) опитування віч-на-віч за місцем проживання респондентів із використанням паперового опитувальника (N=4500); 2) інтернет-опитування (N=3000).

Імплементація результатів цього дослідження у практичну діяльність правоохоронних органів базується на аналізі найбільш гострих проблеми, пов'язаних із захистом правопорядку, що існують у місцевій громаді, й очікувань місцевої громади від правоохоронних органів (висловлених громадянами у ході соціологічного опитування), а також на рекомендаціях правоохоронних органів. Ґрунтуючись на цьому було ухвалено Стратегічні напрями забезпечення публічної безпеки та порядку на території Харківської області на 2018–2019 роки, затверджені рішенням Харківської обласної ради від 07.12.2017 № 557-VII. У цьому документі виділено шість пріоритетних напрямів удосконалення роботи правоохоронних органів Харківської області, за якими працює шість міжвідомчих робочих груп, до складу яких входять представники Харківської обласної державної адміністрації, Головного управління Національної поліції в Харківській області, Управління патрульної поліції в Харківській області Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, Прокуратури Харківської області, Управління Служби безпеки України у Харківській області, Харківського національного університету внутрішніх справ і Консультативної місії Європейського Союзу. У цьому документі виділено шість пріоритетних напрямів, кожен з яких має низку конкретних завдань, а саме:

Пріоритет 1. Забезпечення громадського порядку та протидія злочинності в громадських місцях (знизити кількість правопорушень, учинених у публічних місцях; підвищити рівень довіри громадян до поліції; підвищити рівень обізнаності, відповідальності й активності громадян щодо правоохоронних органів; знизити рівень учинених у громадських місцях убивств, тяжких тілесних ушкоджень і кишенькових крадіжок).

Пріоритет 2. Зменшення майнових злочинів (зменшити кількість протиправних посягань на власність громадян; підвищити рівень правової грамотності населення; зменшити кількість грабежів; зменшити кількість крадіжок та крадіжок із проникненням у житло).

Пріоритет 3. Розвиток ювенальної юстиції (зменшити кількість злочинів, учинених неповнолітніми; зменшити кількість дітей, які стали об'єктом протиправного посягання; зменшити кількість фактів загибелі та травмування дітей унаслідок негативного впливу на їх психічний стан; зменшити кількість випадків насильства у сім'ї; зменшити кількість крадіжок та крадіжок із проникненням у житло, вчинених дітьми, та зменшити кількість злочинів, учинених дітьми у групі з дорослими).

Пріоритет 4. Боротьба з корупцією та дотримання прав людини правоохоронними органами (покращити умови спецустанов поліції для забезпечення дотримання прав людини під час тримання осіб, узятих під варту; виключити порушення прав людини затриманих поліцією та взятих під варту осіб; забезпечити отримання відповідного автотранспорту для перевезення осіб під вартою).

Пріоритет 5. Забезпечення безпеки дорожнього руху (зменшити кількість смертельних ДТП і фактів травмування людей унаслідок аварій на автошляхах; збільшити кількість притягнутих до відповідальності за порушення правил дорожнього руху; підвищити обізнаність та самосвідомість громадян у сфері безпеки дорожнього руху; забезпечити проведення тренінгів для правоохоронних органів щодо ознайомлення зі Стратегією підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні до 2020 р).

Пріоритет 6. Швидкість реагування (скоротити час прибуття наряду поліції до 15 хв. на території м. Харкова та до 30 хв. у районах області; збільшити кількість правопорушників, затриманих «на гарячому» на місці події як результат швидкого реагування поліції).

За кожним із цих напрямів працює шість міжвідомчих робочих груп, сформованих із фахівців указаних вище правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування. Роботу в цих міжвідомчих групах націлено насамперед на вирішення проблем, висловлених громадянами. Щомісяця відбуваються зустрічі, у межах яких плануються конкретні заходи, що здійснюються як за підтримки міжнародних експертів Консультативної місії Європейського Союзу, так і правоохоронними органами Харківщини окремо.

Ґрунтуючись на результатах останнього опитування 2019 року [3], можна навести перелік найбільш проблемних напрямів правоохоронної діяльності, що непокоїть мешканців Харківщини у 2019 р.:

1. протидія майновим злочинам (крадіжки, грабежі, розбої, шахрайства), цю проблему називає 18 % опитаних;

2. боротьба з незаконним обігом наркотиків та боротьба з незаконним продажом і споживанням алкогольних напоїв. Протидія цим явищам має міжвідомчий характер, є тісно пов'язаною із забезпеченням публічного порядку й має тісний зв'язок із загальнокримінальною злочинністю; так протидія незаконному продажу та споживанню алкоголю потребує зусиль щодо скорочення кількості місць його продажу, звуження часових меж торгівлі, запобігання контрафактній торгівлі та самогонуварінню, контролю продажу алкоголю неповнолітнім тощо; оскільки концентрація порушень громадського порядку відбувається поруч із місцями продажу алкоголю, від реалізації цього завдання слід очікувати позитивного впливу на протидію порушенням публічного порядку, насильницьким та іншим злочинам (як проблему уживання наркотиків називає 19 % опитаних, у тому числі «закладки» – 5 %, а уживання алкоголю називає 17 % опитаних, у тому числі «наливайки» – 4 %);

3. протидія порушенням публічного порядку, в т.ч. налагодження пішого патрулювання (проблема турбує 10 % опитаних);
4. боротьба з корупцією (проблема турбує 7 % опитаних);
5. забезпечення безпеки дорожнього руху (проблема турбує 4 % опитаних);
6. профілактика злочинності неповнолітніх, у т.ч. споживання неповнолітніми алкоголю та наркотиків (проблема турбує 5 % опитаних);
7. забезпечення швидкого реагування на виклики та звернення громадян як відповідь на найбільш розповсюджені загальні очікування громадян щодо «роботи» та якісного виконання правоохоронними органами своїх обов'язків, забезпечення захисту, охорони, допомоги тощо (подібні очікування висловили близько 21 % опитаних, а проблема швидкого реагування турбує близько 9 % опитаних).

Зазначений перелік практично не відрізняється від переліку стратегічних напрямів забезпечення публічної безпеки та порядку на 2018–2019 роки. Протидію наркоманії й алкоголізму можна розглядати як одне із завдань блоку забезпечення публічної безпеки (але досі не відображене в роботі цієї робочої групи). Слід також урахувати, що громадяни висловили очікування налагодження «співпраці та взаємодії з населенням», тобто потребують зворотного зв'язку з правоохоронними органами, який можна забезпечити втіленням веб-сервісів та розгорнутим публічним звітуванням. Порівняно з попередніми роками опитування зафіксувало зниження актуальності проблеми боротьби з корупцією, проте актуальність проблеми незаконного розповсюдження та споживання наркотиків та алкоголю стрімко зросла, що потребує врахування у наступному етапі стратегічного планування на 2020–2021 роки, який відбуватиметься наприкінці 2019 року.

Підсумовуючи слід зауважити, що за сім років науковці університету розробили зручну систему показників, відпрацювали методику й технологію проведення опитування. Завдяки налагодженому співробітництву із Головним управлінням Національної поліції в Харківській області, органами місцевого самоврядування, громадськими та міжнародними організаціями проведення стало можливим без залучення додаткових коштів, що дозволяє поширювати харківський досвід на інші регіони. Більш того, подібний проект за сприяння КМЄС вже реалізовано у Одеській області, пілотне опитування проведено у м. Дніпро, розпочата робота з впровадження Харківського досвіду на підконтрольній території Донецької та Луганської областей, в рамках співпраці з мобільним офісом КМЄС в цьому регіоні.

Список бібліографічних посилань

1. Взаимодействие милиции и населения: к итогам харьковского эксперимента : моногр. / Бандурка А. М., Бек А., Голованова М. В. и др. Харьков : Нац. ун-т внутр. дел, 2003. 288 с.
2. Бандурка О. М., Соболев В. О., Московец В. І. Партнерські відносини між населенням та міліцією : підручник / МВС України, Нац. ун-т внутр. справ. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2003. 352 с.
3. Сердюк О. О., Базима Б. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2019 : За результатами досліджень 2013–2019 років, проведених у Харківській області : [наук. звіт] / вступ. слово: Д. Швець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 228 с. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.17933.69602>.
4. Сердюк О. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів. За результатами досліджень 2013–2018 років, проведених в Харківській області : наук. звіт / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 128 с. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.12963.50721>.
5. Serdyuk A., Shilston T. G., Sokurenko V. Sociological monitoring «Public safety and trust to law enforcement agencies» as a step to developing Community Policing in Kharkiv region. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Sociological studies of contemporary society: methodology, theory, methods*. 2017. Vol. 39. P. 194–201. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/1526> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Сердюк О. О., Бугайчук К. Л. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів. За результатами досліджень 2013–2017 років, проведених в Харківській області : монографія / за заг. ред. Сокуренка В. В. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 360 с. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/1487> (дата звернення: 20.10.2019).
7. Сердюк О. О., Баранник О. Б., Щербакова І. В. Публічна безпека та довіра до поліції: результати соціолого-кримінологічного дослідження громадської думки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. 2016. Вип. 37. С. 129–135. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/78> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 24.10.2019